

Feltámadt Krisztus! Örvendezzünk!
Tudjátok, hogy én nagyon szeretek örven-
dezni, ezért érkeztem épp Húsvétkor

Latin- Amerikába.

Itt a Húsvét két hétig tart. A Szent Hét ide-
jén Jézus életének utolsó napjaira emlékez-
nek, Húsvét vasárnapjától a következő szomb-
atig a Feltámadást ünneplik.

Ekvadorban részt vettem a Nagypénteki
körmeneten.

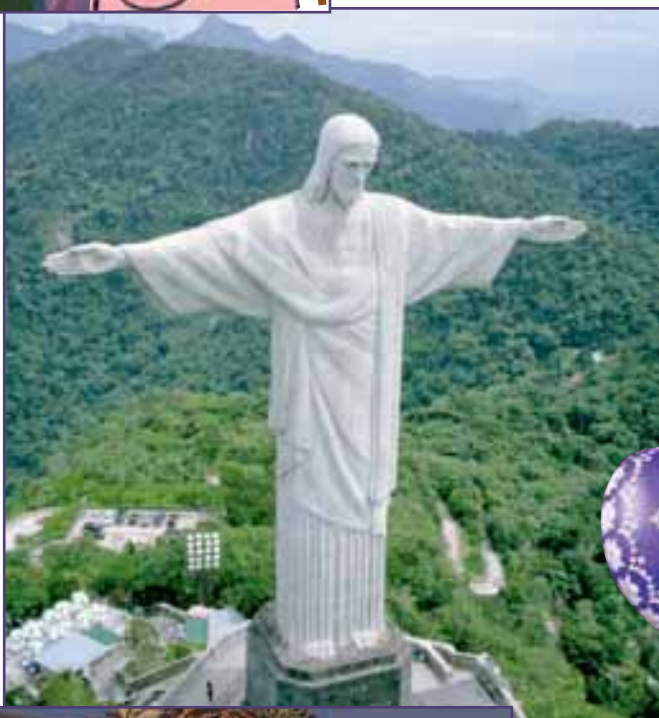

MIHÁLYI-MOLNÁR
LÁSZLÓ

TITOK

Most már érzem,
a kezemet fogja,
nem kell félnem,
ha nevem kimondja,

s hogy visszatartott
bűntől a kereszt,
egy ezredév
s az emlékezet,
az ősök hite
életembe oltva.
Megtagadtam,
s elém visszatolta,
mert nincs más út,
és nincs is másik élet,
bejárhatsz világot,
ezer más vidéket.
Itt van már,
mit annyira kerestem:
tán mindig is
itt lakozott bennem
létünk titka,
az Isten és az ember –
élő lélek
telve szeretettel.

Húsvét reggelén
úgy éreztem, felém is
tárja karját a **Rio de
Janeiro** fölött 75 éve
örkődő, 710 m ma-
gas Megváltó Krisz-
tus-szobor. Évente
közel 2 millió turista
keresi fel.

fakadt, és rózsák nyíltak ki. Diego kabátjában vitte a csodát bizonyító ró-
zsákat a püspök elé. Amikor szétnyitotta a kabátot, azon szűz Mária ar-
ca volt látható. E domb Mexikóváros peremén
zarándokhely lett. **Guadalupe** a neve. A temp-
lom bejáratát díszítő virágkép a hajdani rózsá-
csodát idézi.

La Indita – Kis Indián: így hív-
ják kedvesen a buzgó katolikus-
sá vált **mexikói** indiánok Szűz
Máriát, akinek alakja összeolvadt
az indiánok anyaistennőjével,
akárcsak a magyarok Boldog-
asszonya. A Szűz Anya 1531-ben
egy szegény indián, Maria Juan
Diego előtt jelent meg. A legenda
szerint a jelenés helyén, egy tel-
jesen terméketlen dombon forrás

**Melyik a leghíre-
sebb erdélyi
zarándokhely?**

Latin-Amerikát, azaz Közép- és Dél-Amerikát sok kisebb-nagyobb ország alkotja. A **spanyol** vagy a **portugál** a hivatalos nyelv. Az egész földrész gondja a túlszaporodás, a munkanélküliség, a szegénység. Minden nagyváros körül nyomornegyedek, favelák alakultak ki.

Mexikó fővárosa, **Mexikóváros** a világ legnagyobb városa: 15 millió lakosa van. 2250 méter magasan fekszik: a repülő úgy ér földet, hogy alig ereszkedik lejjebb.

Az **Azték Sportszernok** a legnagyobb a világon: 10700 férőhelyes, fedett lelátója van. Kétszer volt futball világbajnokság, egyszer olimpiai játékok színtere.

Ezen a földrészen mindenki táncol. Mikor nem táncol, énekel. Színpompás takarót terít magára. Pontosabban: ponchót visel. Szédítő magasan kővárost épít. Tányérja, pohara, széke arany. Piramist tervez, csillagot kémlel. Még ma sem érti senki: hogyan. A fensíkra óriás képeket rajzol. Mondják: isteneivel így beszél. Vízrel varázsol, füvekkel gyógyít. Ha fáradt, segít a coca-levéll. Nagyon szegény vagy mesésen gazdag. Elnyeli örvény vagy párás vadon. Tájain gyakori vendég a párbaj, zendülés, testvérharc, forradalom.

László Noémi: Dél-Amerika

Az ország lakóinak több mint fele 18 éven aluli: rengeteg a gyerek a szegény és a gazdag családokban egyaránt.

Színes, mozgalmas, életteli tele szötteseiken, szobraikon, festményeiken indián és keresztény motívumok keverednek.

Kuba a világ legnagyobb cukornád termelője, földje páratlanul termékeny: úgy tartják, az eldobott gyufaszál is fává cseperedik. A férfiaknak biztosan a **havannai szivar** jut eszükbe Kubáról.

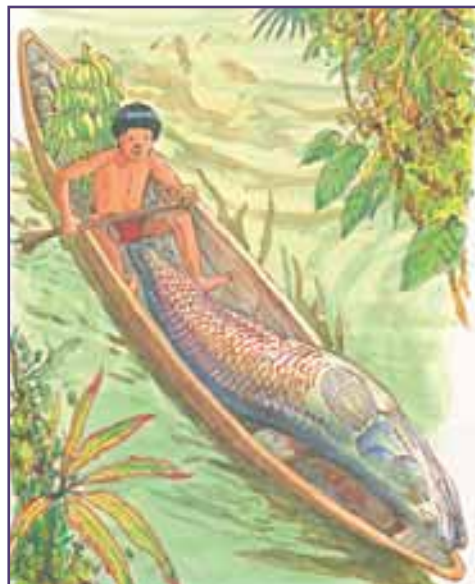

Brazília fővárosa, **Rio de Janeiro** karneváljáról és strandjairól híres. A tengerpart este élénkül meg igazán: zene, nevetés tölti be. A fiúk reggelig a labdát és a homokot rúgják, hiszen világbajnok **focisták** szeretnének lenni, mint Ronaldinho.

A **riói karnevál** idején négy napon és éjszakán át áll a bál az utcán. Legpompásabb a szambaiskolák: díszes kocsik és ezernyi jelmezes táncos felvonulása.

Soroljatok dél-amerikai táncokat, hangszereket.

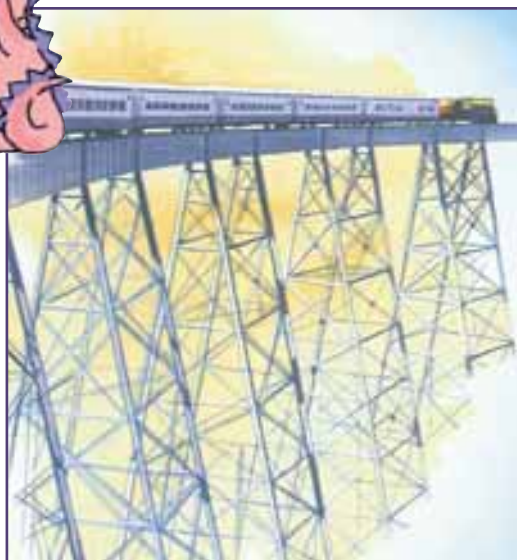

Brazíliaiban az **Amazonas** mentén burjánzik a világ legnagyobb trópusi őserdeje, a Föld tüdeje. Az Amazonas a világ legnagyobb és a második leghosszabb folyója: óránként 773 milliárd liter vizet önt az Atlanti-óceánba. Az ember meggondolatlanul pusztítja az őserdőt, mert kell a hely a farmok, az utak számára, s ezzel felborítja a természet egyensúlyát, elveszi az őslakosok és sok-sok ritka állat- és növényfaj életterét.

A nyugati partot egész hosszában az **Andok**, a Föld leghosszabb és legfiatalabb hegyvonulata szegi. Ez a hegy még gyerek, ma is nő: működő vulkánok, földrengések alakítják.

Az inkák kötélhídon, mi **felhővonaton** lépünk át a szakadékok fölött.

Arequipa Peruban a gyarmati idők emlékét őrzi. Fehér városnak becézik: gazdagon faragott oszlopsoirai, homlokzatai fehéren szikráznak a napsütésben.

A termékeny fennsíkokon, pampákon búza terem, a **gauchók** pedig lóháton hatalmas marhacsordákat terelnek. Széles karimájú kalapjuk a somberó, gyapjúpelerinjük a ponchó. Csizmát és arannyal kiverő, széles övet, nyakukban piros kendőt viselnek. Mexikóban **sabanérónak** hívják ezeket a kemény, harcias lovasokat.

Hogy hívják az észak-amerikai lovas pásztorokat?

Hol terem a legfinomabb magyar paprika?

Nagybőjt után jólesik megkóstolnunk e földrész finomságait. Valójában már ötszáz éve kóstolgatjuk, hiszen az indiánoktól – esetleg török közvetítéssel – került asztalunkra a kukorica, a krumpli, a tök, a paprika, a paradicsom, a pulyka, a kakaó, a kávé. Mindezeket ők már 7000 éve ismerik. A dohányt sem az ördög, hanem az indiánok próbálták ki elsőként. Még a csokiba is tesznek chilit, mely étel, fűszer, gyógyszer, büntető-szer (a chili-füst kegyetlenül csípte az elítélt szemét).

A paprika magvait Kolumbusz orvosa hozta Európába dísznővényként, hisz termését mérgezőnek tartották. A magyarok 1500 óta ismerik. Zrínyi Miklós nevelőanyja 1570-ben már termesztette. A neve ekkor vörös törökbors volt.

Az egész földrész fő eledele a kukorica és a bab. Mivel nem ismerték a vasat, hegyesre faragott ásóval kapálták, a szemeket kézzel összezúrták össze, forró kőn sütötték mindennapi kenyerüket, a kukoricalepényt vagy tortillát.

Mexikóban a kukoricakását sült banánnal kínálják. A csicsa indián kukoricásör. A durvára zúzott kukoricát az asszonyok megrágnak, cserépedénybe köpik, és néhány napon át vízzel erjesztik.

Mi nem így szoktuk. A bolíviai indián asszony kíta-possa a krumpliból a nedvességet, így nem romlik, és nem fagy meg.

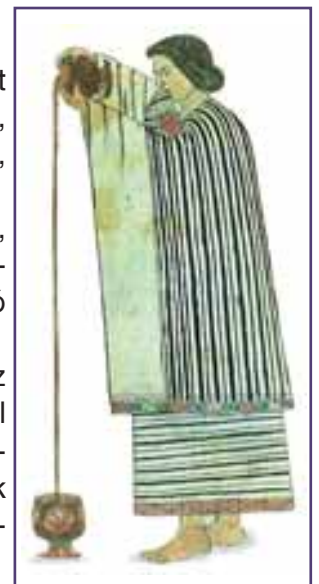
Az Andok havas csúcsai között az inkák teraszos földművelést folytattak. Kukoricát termesztettek, lámát tartottak, mely teherhordó, gyapjút, húst, fűtésre való trágyát adó állatuk volt.

A csokoládé maja finomság. A liszté zúzott kakaóbabot vízzel, mézzel, vaníliával keverték, majd magasról egyik tálból a másikba csorgatták, hogy bársonyos és habos legyen.

A manióka vastag gyökere 8 kilós, keményítőt, de mérges tejnedvet is tartalmaz: lereszelik, kiszárítják belőle a mérget, liszté őrlik, ebből forró kőveken vagy a háztetőn lepényt sütnek.

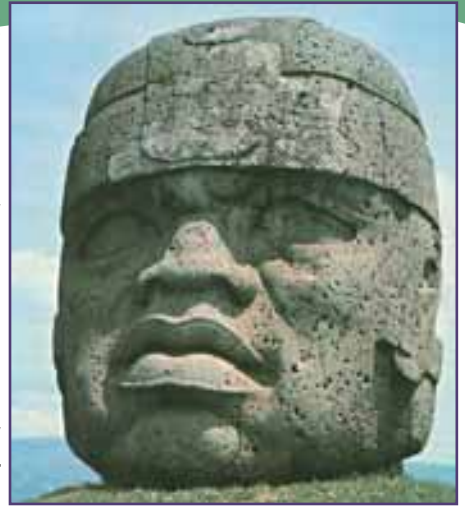
A kaktusz lédús, édes gyümölcse is finom. Az agávéd nedvéből édesítőszer vagy alkoholos ital készül, rostjaiból ruhát, kosarat szőnek, tűskéit tűként használták. Hajdan a kaktuszokról gyűjtötték be a vörös festékhez szükséges bíortetűt. Egy kilóhoz 140 000 tetűre volt szükség.

Azt már tudjátok, hogy az **indiánok** Kolumbusz tévedése miatt kapták ezt a nevet. Ráadásul nem egy, hanem sok, egymástól teljesen idegen népet mos össze az indián megnevezés. Számos őslakos nép kihalt, de a **maják**, az **asztékok**, az **inkák** leszármazottai ma is élnek, őrzik nyelvüket és hajdani tudásuk szilánkjait.

Legősibb az **olmék** kultúra. Hatalmas istenszobraik komoly műszaki tudásra vallanak.

Teotihuacánt – az Istenek városát egy máig ismeretlen nép 2000 évvel ezelőtt építette. Lakóinak száma 200 000 volt. A város déli végén a 70 m magas Nap-piramis, az északon a Hold-piramis állt, közöttük a Halottak sugárútja 75 templommal.

A **maja** nép és nyelv ma is él, de ezer könyvbe rögzített, ősi történelmük hamuvá vált a spanyol hódítók máglyáin. Közép-Amerikában, az esőerdő mélyén, fémszerszámok nélkül építették városaikát.

Chichén Itzá piramisain az égbe nyúló, épp 365 fokot számláló lépcsők az Istenhez vezető út hosszúságát, nehézségét jelképezik. Ezek a lépcsőzetes piramisok templomok és síremlékek is voltak. Egy titokzatos kőkoporsón a túlvilágra indulót úgy ábrázolták, mintha úrhajóban ülne, botkormányt fogna, gombokat nyomogatna.

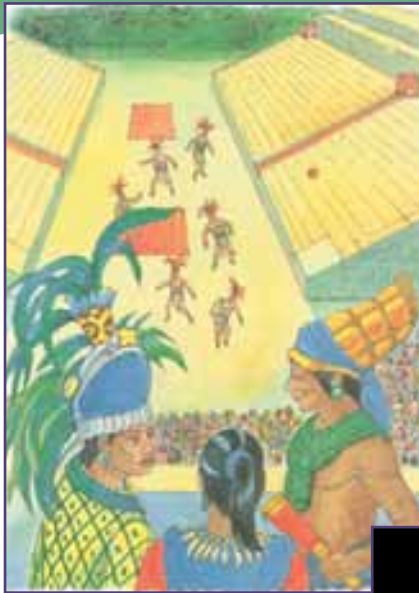
Hol épültek még piramisok?

A maják legnagyobb szellemi teljesítménye a saját **írás** és a **naptár**. Bámulatos csillagászok és matematikusok voltak. Elsőként használták a nulla számot. Messze megelőzve koruk gondolkodásmódját, az időt végtelennek tekintették. Az év náluk is 365 nappól állt, de 18 hónapra osztották. Könyveiket meszelt fakéregből készült, összehajtogatott nagy lapokra írták. Mindössze négy maradt ránk.

Chichén Itzá a majáktól a harcias **toltékok** hódították el. Istenük a tollas kígyó volt. Mogorva harcosokat ábrázoló, óriás szobraik ezért viselnek tollkoronát.

A maja és tolték **játéktereken** a csapatoknak vállukkal, csipőjükkel, térdükkel kellett a magasan álló kőgyűrűbe becélozniuk a gumiból gyúrt labdát. Nem babra ment a játék: a veszteseket lefejezték, a győztesek viszont megkapták a nézők ruháit és ékszereit.

A toltékokat hamarosan a náluk is kegyetlenebb **asztékok** igázták le. Vérengző katonai társadalmuk a hódításra és hadisarc-szedésre épült. Egyetlen szertartáson 20 000 embert áldoztak fel: kivették szívüket, megnyúzták, lefejezték szerencsétleneket, mert hitük szerint a vér a sötétséggel minden éjjel megküzdő napot táplálta.

Vesztükre épp csak az őket kifosztó és felszámoló európaiak ellen nem mertek harcolni. Azt hitték, fehérbőrű, szakállas istenük, Keccalkoatl érkezik keletről vissza hozzájuk. Pedig csak Cortez spanyol banditái voltak.

Legszervezettebb és legbékésebb az **inka** állam volt. A mai Peru területén a XV. századig virágzott. 16 000 km-es úthálózaton futárlánc vitte-hozta a csomóírással, **kipuval** rögzített híreket. Ez a bogozott, színes fonál-kód az írást helyettesítette.

Machu Picchu inka zarándokhely és csillagvizsgáló lehetett. Az a szerencséje, hogy a hódító spanyolok nem leltek rá. Csak 1911-ben fedezték fel. Köveit kötőanyag nélkül illesztették egymáshoz olyan pontosan, hogy a kés penge sem fér be közéjük.

Az inkák számára az **aranykincsek** nem gazdagságot, hanem művészi és vallási értéket jelentettek. Azt hitték, hogy a spanyolok aranyat esznek, azért vágnak rá oly mohón.

Az **Amazonas őserdeiben** kőkori szokásokat őrző bennszülöttek élnek. A vadászok testét festék borítja, hogy távol tartsa a szúnyogokat. Iguánát, óriáskígyót, halat, mézet, hangyát, maniókát esznek. Sátorban, függőágyon alszanak.

Az **ica indiánok Kolumbiában** élnek. Hitük szerint a szövés a teremtés rendjét idézi földi életünkbe, ezért a férfiak dolga. Az aszonyok az agavé rostjaiból kötelet fonnak, ez ugyanis a köldökzsinórt jelképezi.

Az ica férfiak a coca-cserje leveleit kábítószerként rágcsálják. Gyermekek, asszonyok, fiatalok számára ez tilos. Ti se igyatok Coca-Colát, hiszen nemcsak a nevében van coca.

